

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**Міжнародна науково-практична конференція
«Виклики та перспективи сучасної науки: теорія, практика, інновації»**

10-11 квітня 2025 року

Біла Церква
2025

Резнік В.Г. Роль лексико-граматичних навичок у формуванні та розвитку німецькомовної комунікативної компетентності у студентів-філологів.....	216
Філінський В.Ю. Сучасний та інноваційний підхід у перекладі офіційно-ділових текстів.....	218
Марчук В.В., Хо'мяк О.А. Формування основ базової культури особистості у навчально-виховному процесі.....	221
Столбецька С.Б. методи подолання мовного бар'єру при вивченні французької мови в аграрному ЗВО.....	226
Зелінська В.А. Особливості застосування комунікативного підходу у вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням.....	229
Береговенко Н.С. Периферійні синонімічні ряди прикметників розміру, що входять до мікрополя на позначення великого загального розміру в англійській мов.....	234
Пилипенко І.О. Метод проектів у вивченні іноземних мов: історичні засади, типологія та сучасні підходи.....	238
Чернищук Ю.І. Використання парної роботи як ефективна форма організації навчання студентів-перекладачів.....	241
Деркач І. В., Пригодій Р. В. Використання рольової гри як інтерактивної технології навчання англійської мови другої іноземної.....	244
Велика К.І. Переклад назв сортів рослин англійською мовою у патентній документації.....	248
Михайленко О. Scientific Translation: Challenges and Prospects.....	251
Римар Н. Ю. Дослідження межової лексики макрополя «література» під час самостійного вивчення здобувачами освіти епістолярію Лесі Українки.....	254
Майер Н.В. Принципи формування креативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов.....	258
Іванов, Є.В., Майер Н.В. Методи подолання лексичної інтерференції під час формування у майбутніх філологів франкомовної лексичної компетентності (французька після англійської)	261
Чабан А.В., Майер Н.В. Методи навчання невербальної комунікації у процесі формування компетентності в іспанськомовному діалогічному мовленні майбутніх філологів.....	264
Маренчук Ю.В., Майер Н.В. Переклад безеквівалентної лексики туристичних медіатекстів (французька та українська мови).....	267
Коробко П.В., Майер Н.В. Особливості утворення неологізмів у сучасних франкомовних змі.....	270
Товкакч Ю.С., Майер Н.В. Мовні особливості французької відеореклами.....	274
Бондар Л.В., Пустовойт М.С. Морфологічні характеристики французьких біотехнологічних термінів.....	278
Бондар Л.В., Левківська А.М. Відтворення мовної специфіки французьких ветеринарних текстів в українському перекладі.....	282
Чаюн І.О., Філоненко Н.Г. Інтерпретація художнього тексту у контексті наративно-семіотичної теорії.....	286
Черненко М.П., Полюк І.С. Семантичні та структурні особливості лексеми «біо» у французькому екологічному дискурсі.....	290
Гур'єва Є. В., Буць Ж.В. Функціонування неологізмів у французьких і українських жіночих журналах.....	294
Біліченко А.М. Особливості використання інноваційного методичного інструментарію у викладанні іноземних мов у вищій школі.....	299
Кириленко М.О. Вербалізація концепту «morality» у творі Роальда Даля «Чарлі і шоколадна фабрика».....	303

Секція 4 Сучасні вектори євро інтеграційного розвитку психологічної освіти та науки

Ключко А.О. Ментальне здоров'я керівників організацій та ефективність управління.....	307
Петрик Ю. Підтримка та збереження ментального здоров'я у сфері освіти: регіональний аспект ..	311
Баранова В.А. Психологічна підтримка працівників органів місцевого самоврядування територіальної громади.....	315
Скуловатова О.В., Волотовська Н.В. Використання інформації з відкритих джерел для створення психологічного портрета особистості.....	320
Хомчук О.П., Павленко О.А. Автономність студентів в навчальній діяльності.....	324

5. Olohan, M. Scientific Translation. In M. Baker & G. Saldanha (Eds.). Routledge Encyclopedia of Translation Studies. London, 2019. P. 510–514.

УДК 821.161

**ДОСЛІДЖЕННЯ МЕЖОВОЇ ЛЕКСИКИ МАКРОПОЛЯ
«ЛІТЕРАТУРА» ПІД ЧАС САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ
ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ ЕПІСТОЛЯРНЮ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Римар Н. Ю.

к.ф.н., доцент, завідувач кафедри філології, педагогіки та методики викладання

Білоцерківський національний аграрний університет

Біла Церква, Україна

Анотація. У тезах наголошено на важливості дослідження межової лексики макрополя «література» під час самостійного вивчення здобувачами освіти епістолярної мовотворчості Лесі Українки. Виявлено, що споріднені семантичні властивості макрополя «література» та інших лексико-семантичних полів, що описують процес створення мистецького твору, засвідчують у листах такі лексеми: *талант, хист, плеяда, натхнення, настрої, фантазія*. Зауважено, що найуживанішою серед представлених мистецьких понять є одиниця *муза*. Спостережено, що епістолярій Лесі Українки не лише відображає особисті переживання письменниці, але є і важливим літературним джерелом для вивчення специфіки мовних зрушень і трансформацій.

Ключові слова: епістолярій, Леся Українка, межова лексика, макрополе, література, самостійне вивчення.

Самостійне вивчення епістолярної творчості Лесі Українки здобувачами освіти в контексті опанування мовознавчих освітніх компонентів важливе для глибшого розуміння літературної спадщини письменниці, оскільки дає змогу не лише ознайомитися з невідомими аспектами її життя і творчості, відчувати інтимність і душевну глибину листування авторки, а й пізнати багатство лінгвальних засобів, виявити унікальні мовні явища. Цей процес сприяє

розвитку критичного мислення, розширенню мовної ерудиції студентів, а також допомагає краще розуміти контекст творчої діяльності письменниці в умовах політичних і соціальних змін її часу. Ознайомлення з листами Лесі Українки – досить цікава й незвична форма самостійної роботи, яка дозволяє правдиво інтерпретувати мистецькі смаки поетеси, громадсько-політичні та літературно-естетичні погляди, уподобання. Використання епістолярію для самостійного вивчення сприяє створенню відповідного емоційного настрою. Здобувачі освіти вчаться заглиблюватись у творчу лабораторію авторки, розкривати особливості її духовного світу. Глибше вивчення мовної практики видатної української мисткині дає студентам цікавий матеріал про її манеру письма, новаторське, творче ставлення до слова. У цьому контексті актуальним є дослідження межової лексики (лексики, що перебуває на межі груп інших лексико-семантичних полів) макрополя «література», аби глибше зрозуміти мовні стратегії, які використовувала поетеса у своєму листуванні. Використання межової лексики у її листах є яскравим прикладом того, як письменниця поєднувала різні мовні контексти: літературний, філософський, політичний та особистий.

Споріднені семантичні властивості макрополя «література» та інших лексико-семантичних полів, що описують процес створення мистецького твору, засвідчують у листах такі лексеми: *талант* («...в сій повісті я бачу **правдивий літературний талант** а не діллетантізм літерацький, що вже так обрид мені в нашої літературі» [ЛУ I, с. 96]; *хист* («...рідко хто з белетристів так драгував мене своїм нахабним презирством до нашого благородного **хисту**, як сей самозванець в белетристиці, і я цього не можу сховати» [ЛУ XII, с. 48]); *екстаз* («А я таки сама “неравнодушна” до сеї речі, бо вона мені дала стільки дорогих **хвилин екстазу**, як мало яка інша» [ЛУ XII, с. 379]); *плеяда* («...теє має піти до збірника літературно-наукового, що хоче видати наша **плеяда**» [ЛУ, I, с. 174]); *натхнення* («Перо й чорнило маю, Натхнення лиш нема!» [ЛУ X, с. 55]); *настрій* («Бо часто вірш ліричний залежить від **настрою**, а чим же повірити, чи був у автора **пейзажний настрій**, чи ні?» [ЛУ X, с. 166]);

фантазія («Удручає в російській літературі не стільки порнографія, скільки сумбурність і безпомічність думки й **фантазії**...» [ЛУ XII, с. 236]).

Домінантною серед представлених мистецьких понять є одиниця *муза*, якій письменниця надає виразного стилістичного маркування за допомогою супровідних означень: «*Десь **моя муза** вдалась така **нетендеційна** та **вбога**, або, може, й те, що так я незручно висловлюю свої ідеї, бо таки сподіваюсь, єсть і у мене **якість там ідеї***» [ЛУ X, с. 65]). Яскравий образний характер ця лексема має в поетичному листі Лесі Українки до брата Михайла (квітень 1890 р.). Письменниця задіює одразу кілька художніх засобів: «*А **надо мною муза** / **Стоїть, як стовп, німа**», «*В **лихім гуморі муза** / **Так само, як і я...**», «*Позаяк **музи співодайні** / **Не хтять натхнення мі вспирать***» [ЛУ X, с. 54–58].**

До межової лексики макрополя «література» належать також одиниці, пов'язані з постаттю митця: *біографія* («*Bourget **рішає**, що у справжнього таланта його твір мусить бути **антитезою** його **біографії**, бо **творячи**, він завжди вільний від свого щоденного “я”*» [ЛУ XI, с. 101]; *автобіографія* («*З **сих** деталей Ваші «**критики**» **виводить** цілу «**автобіографію**» – **просить** їм, бо сказано ж, **дурням і бог не противиться***» [ЛУ XII, с. 153–154]; *автор* («*...п[ан] Стешенко сам видає від часу до часу книжки **перекладів** з **класичних** або **знаменитих європейських авторів...***» [ЛУ III, с. 311]; *біограф* («*Він сам про себе писав одному своєму **біографові** (уже й **біографів** має), що він не заміряє **триматися ніякої “школи”**...*» [ЛУ XII, с. 318]).

Складною за будовою та оригінальною за способом номінування є використана письменницею лексема «*критико-біограф*». Вона увиразнює та індивідуалізує мовлення мисткині: «*Скажу **коротко**: я **просила** Вас **взяти назад** Ваше **підозріння**, **нібито** й я **якось належу** до Ваших “**критико-біографів**”*»... [ЛУ XII, с. 155]. Зауважмо, що вказана одиниця не є активною в сучасному лексиконі, тоді, як похідний від неї прикметник достатньо дієвий – існує критико-біографічний метод, критико-біографічний портрет тощо.

Опосередкований межовий зв'язок із домінантою *література* в епістолярних текстах Лесі Українки мають лексеми, об'єднані семою

‘реалізація літературної продукції’. До цієї підгрупи відносимо такі одиниці, як: книгарня («...то може твоя ласка допомогти нам дістати сю книжку, бо виписувати через **книгарні** страшенно довго...» [ЛУ ІІІ, с. 623]); книгар («За 1902 р. його вже не було і мені радили пождати до 1903 р., тим часом я оце недавно через тутешнього **книгаря** пренумерувала той альм[анак], а німецькі **книгарі** відповіли, що він зовсім цього року не вийшов» [ЛУ ІІІ, с. 2]); читач («Не можу Вам, хоч і просите, сказати, що буде робити **«читач»** з Вашою книжкою, себ то той **читач**, для яких звичайне пишуться всякі «предмови», бо я, на жаль, до таких **читачів** давно вже не належу і забула їх психологію» [ЛУ ІІІ, с. 241]); читальня («Товариство се вже заходилося, на підставі § 2 свого статуту, уряджувати в Києві бібліотеку, **читальню**, книгарню, музей і видання популярно-наукових книжок» [ЛУ ІІІ, с. 719]); бібліотека («Товариство просить дарувати книги до **бібліотеки**, яка буде відчинена до публичного вжитку...») [ЛУ ІІІ, с. 719].

Окрему мікросистему формують межові номінації, пов’язані з ядром семою ‘прибуток від літературної діяльності’. Оскільки Леся Українка в листовному спілкуванні активно обговорює власну співпрацю з видавництвами, то зазначені лексеми мають продуктивний характер. Домінантами цього лексичного рівня є такі поняття: гонорар («Не думаю, щоб і виплата **гонорара** за Л[ітературно-] Н[ауковий] В[істник] залежала від книгарняних півріччів; коли ж вони залежать від чогось иншого, але непідвладного Вам, то майте добрість вказати мені, до кого саме маю звертатися в сій справі» [ЛУ ІІІ, с. 612]); заробіток («Ти краще знаєш Одесу і її умови, то може ти мені скажеш, чи можна там знайти літературний, педагогічний, чи так який конторщицький, кореспондентський (у торгових фірм, наприклад) **заробіток**...») [ЛУ ІІІ, с. 44].

Отже, можна підсумувати, що епістолярій Лесі Українки не лише відображає особисті переживання письменниці, але є і важливим літературним джерелом для вивчення специфіки мовних зрушень і трансформацій, що відбувалися в українській мові кінця ХІХ – початку ХХ століття. Дослідження

межової лексики макрополя «література» дало змогу виявити не лише стильові й жанрові особливості епістолярної мовотворчості, але й окреслити культурні, соціальні, ідеологічні контексти, що впливали на письмо Лесі Українки.

Список використаних джерел:

1. Леся Українка. Листи: 1876–1897 / упорядкування В. Прокіп (Савчук), передмова В. Агеєвої. Київ : Комора, 2016. 512 с.
2. Леся Українка. Листи: 1903–1913 / упорядкування В. Прокіп (Савчук), передмова В. Агеєвої. Київ : Комора, 2018. 736 с.
3. Українка Леся. Збір тв. : У 12 т. Київ : Наук. думка, 1978. Т. 10. 542 с.
4. Українка Леся. Збір тв. : У 12 т. Київ : Наук. думка, 1978. Т. 11. 1978. 478 с.
5. Українка Леся. Збір тв. : У 12 т. Київ : Наук. думка, 1978. Т. 12. 1979. 694 с.

УДК 378.147:811.133.1:004

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Майєр Н.В.

*д. пед. н., професор, професор кафедри
теорії, практики та перекладу французької мови*

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

м. Київ, Україна

Анотація. У цій публікації визначено принципи формування креативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов у контексті реалізації компетентнісного, особистісно-діяльнісного і рефлексивного підходів та розкрито особливості їх застосування в навчальному процесі.

Ключові слова: викладач, іноземна мова, креативна компетентність, підхід, принцип.

Засадничими підходами для формування креативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов є компетентнісний, особистісно-діяльнісний і